

"Den gyldne fremtid", perspektiverne for dansk landbrug de næste 20 år

ved

Henrik Zobbe, direktør

Fødevareøkonomisk Institut

Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet

Københavns Universitet

Er der en fremtid for landbruget i Danmark?

- Som udgangspunkt kan man sige, at intet erhverv har en egen ret til at eksistere i økonomisk forstand.
- Det, der er afgørende for et erhvervs overlevelse i en markedsbaseret blandingsøkonomi som den danske, er, at erhvervet på den ene side leverer et økonomisk bidrag og beskæftigelse til at opretholde den ønskede velstand og på den anden side lever op til de af samfundet pålagte restriktioner og reguleringer, der understøtter den danske velfærdsstat.
- Med udgangspunkt i store nationale og globale udfordringer mener jeg på trods af gældssituationen og Grøn Vækst-diskussionen, at dansk landbrug som erhverv har en fremtid.

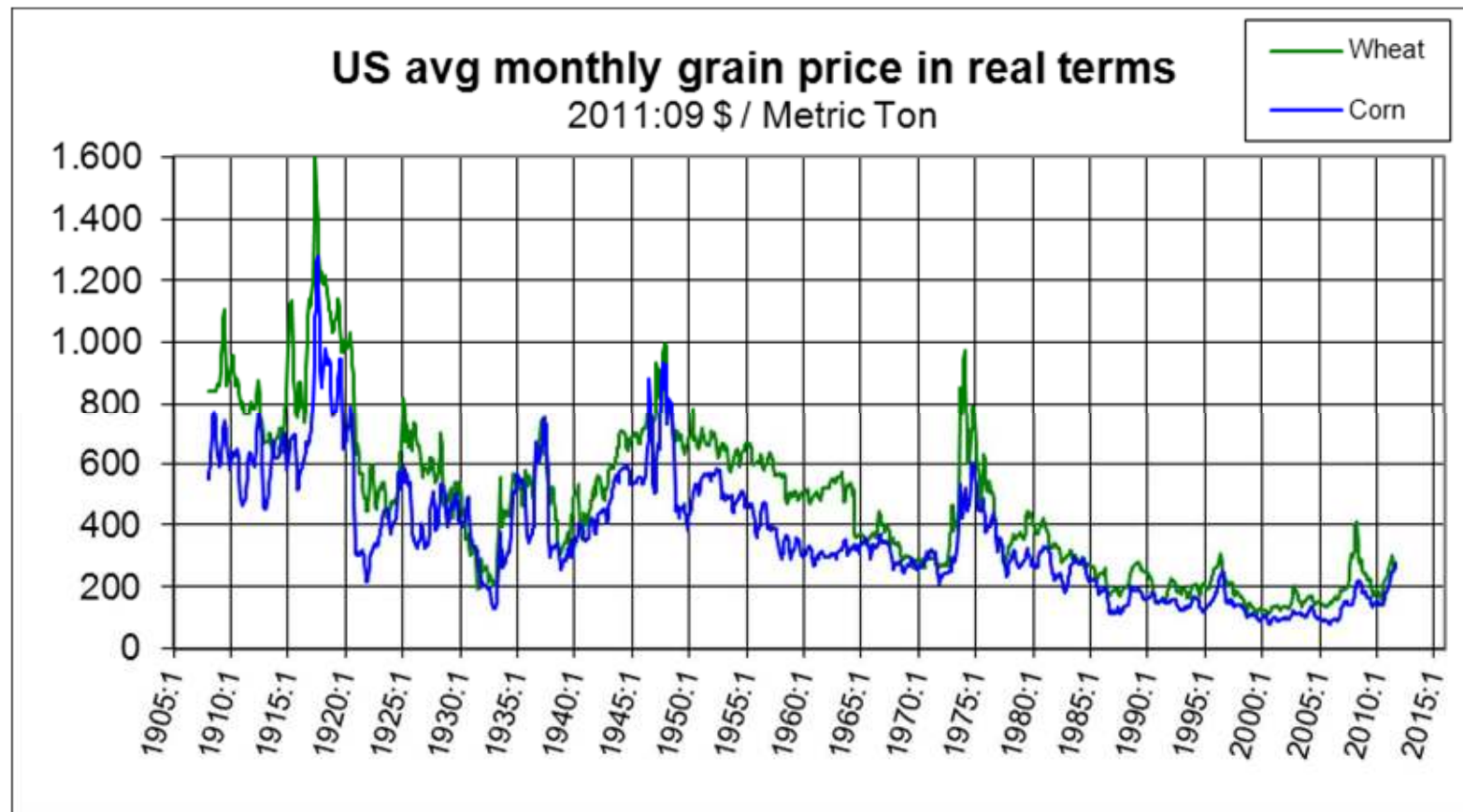
Globale udfordringer

Globalt står verden over for en række markante udfordringer på det biovidenskabelige område:

- Øgede krav til fødevareforsyningen
- Øget pres på naturens ressourcer såsom jord, vand og energi
- Påvirkninger af miljø og klima
- Manglende adgang til sunde og sikre fødevarer
- Velfærdssygdomme og fejlernæring
- Ulig indkomstfordeling og deraf afledte problemer
- Værdi- og kulturkonflikter.

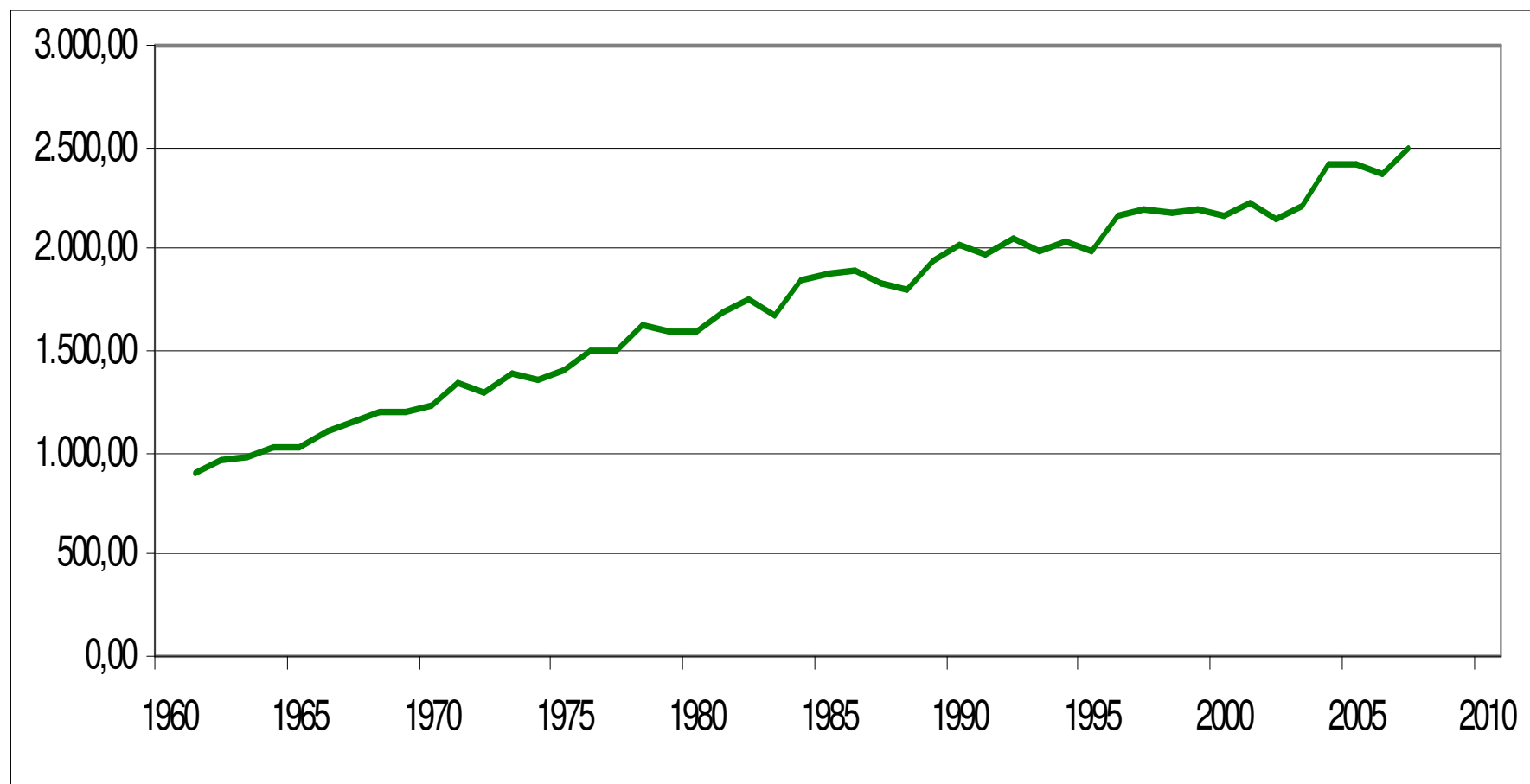

USA's månedlige real hvede- og majspris, 1905-2011.09

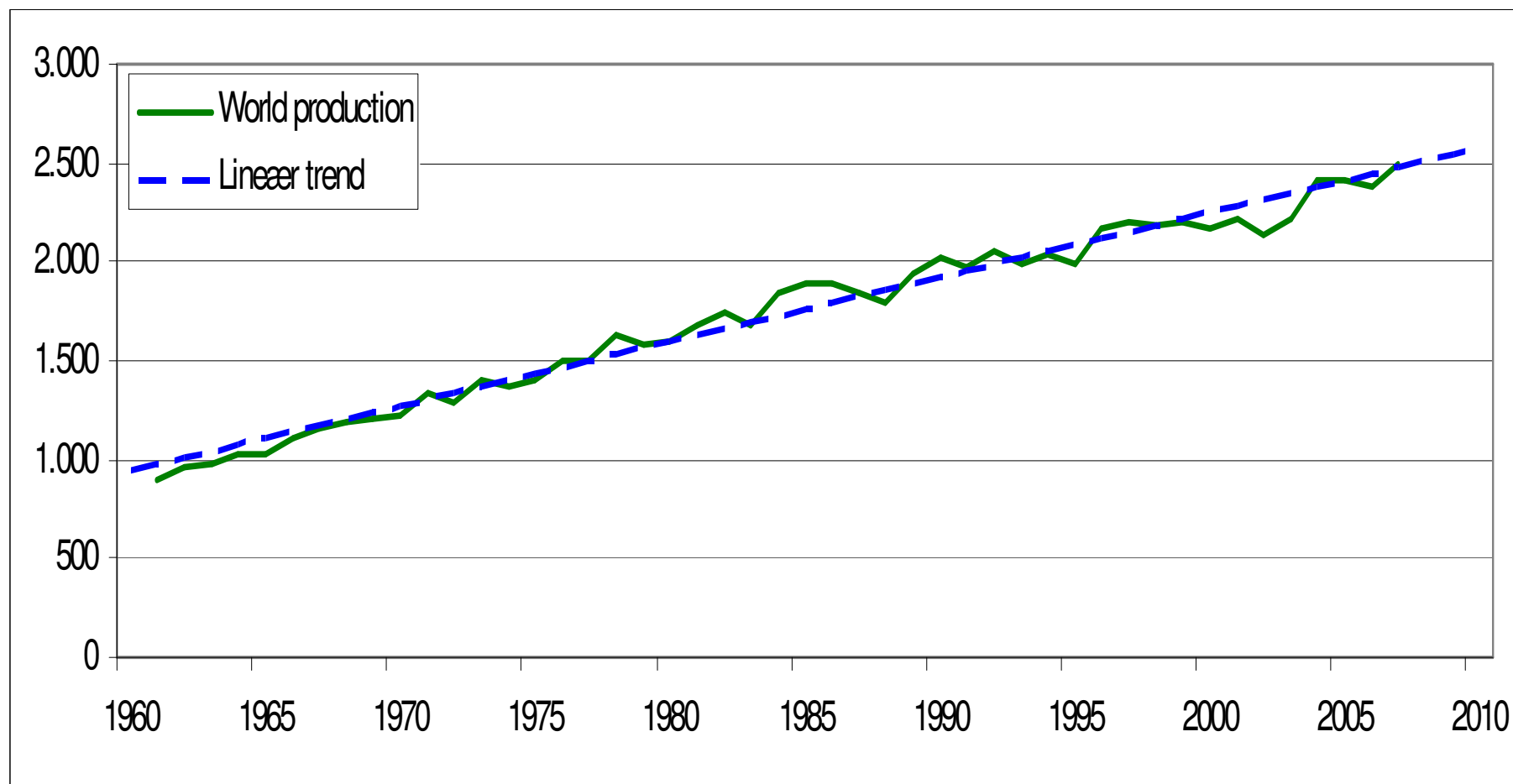

Global årlig produktion af korn og oliefrø, mio. tons

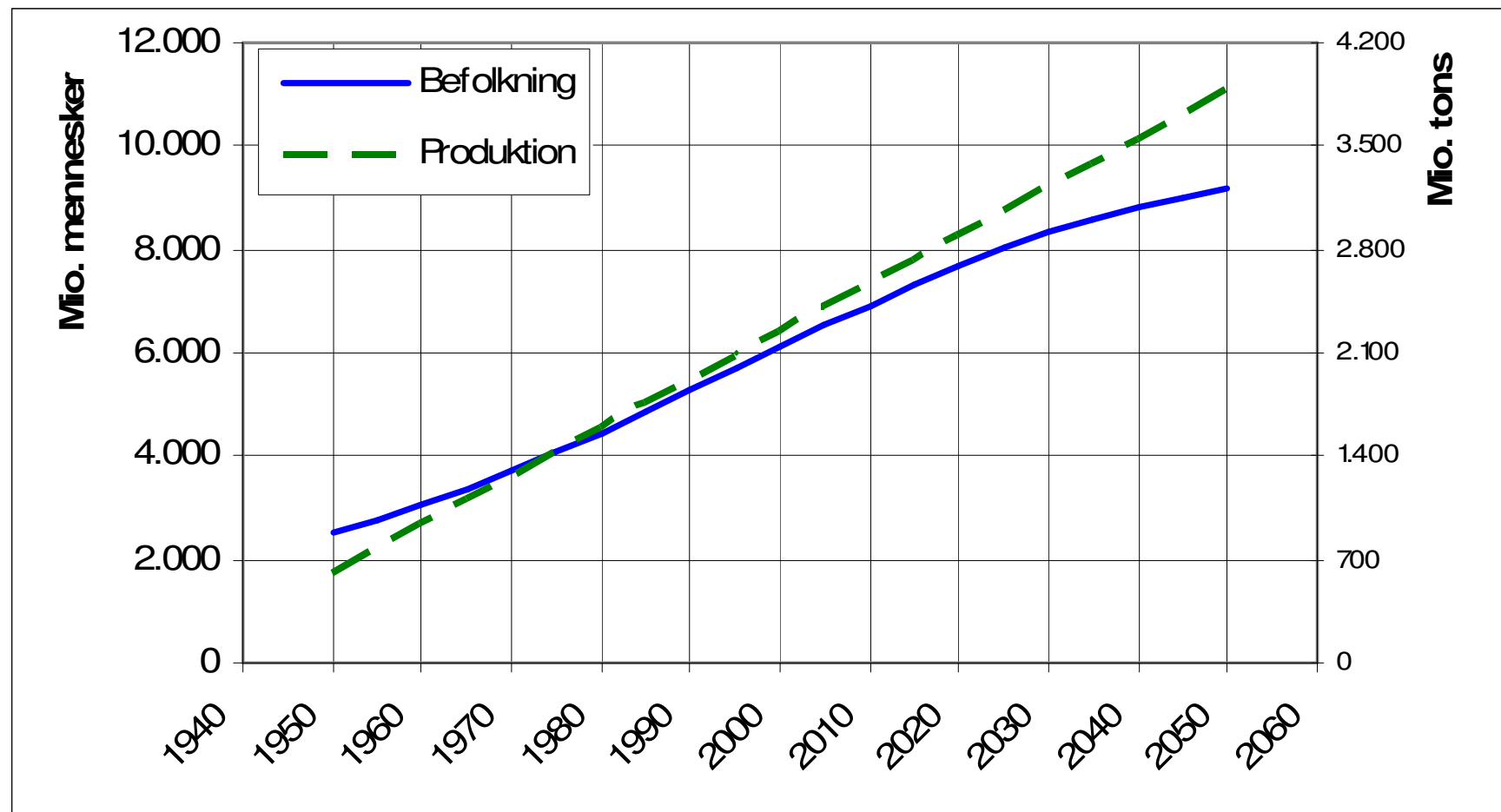

Global årlig produktion af korn og oliefrø, mio. tons og tidstrend

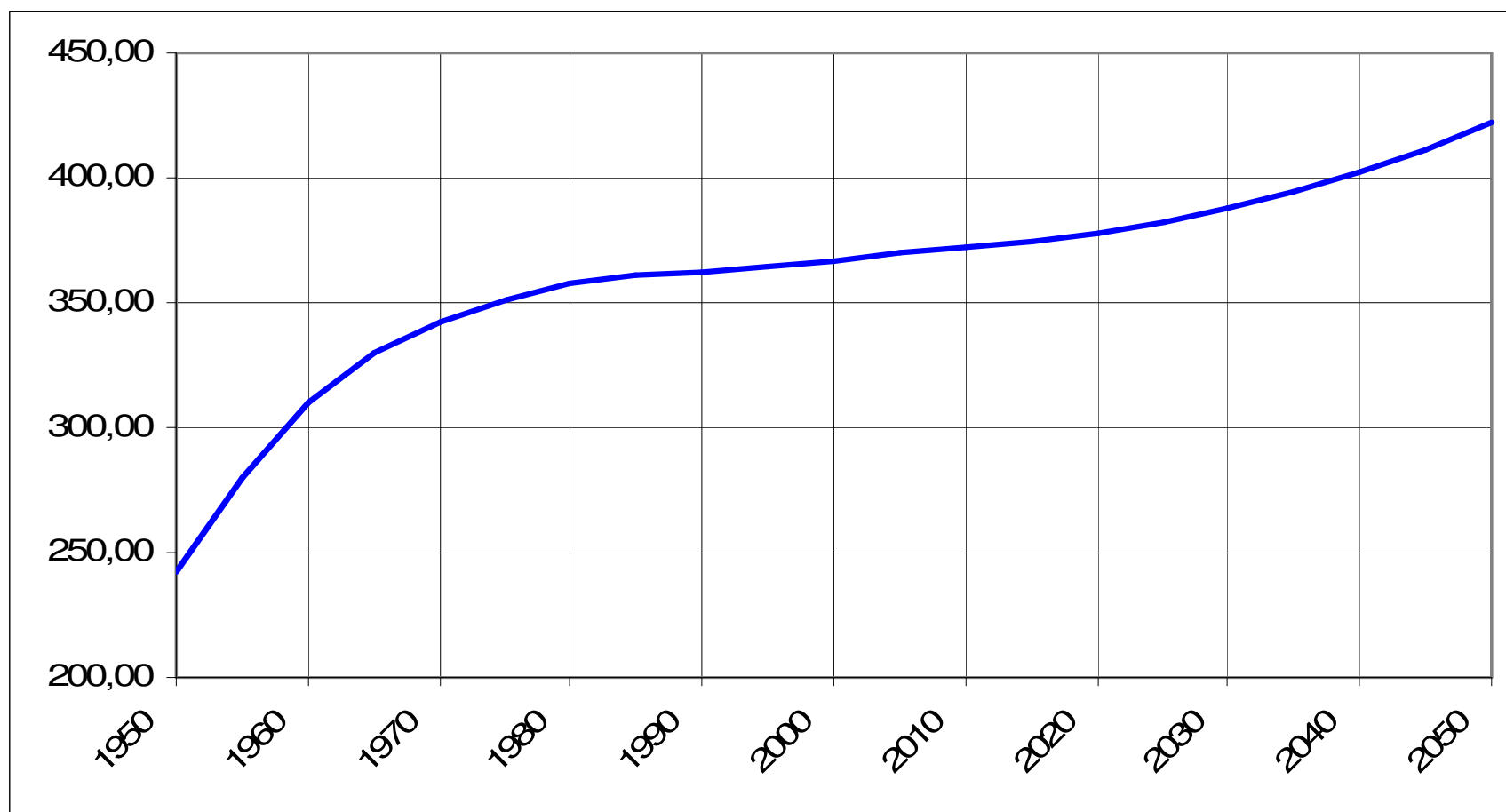

FN's befolkningsfremskrivning og produktionstrend

Produktion af korn og oliefrø, kg/indbygger/år

Er det rimeligt at fremskrive den historiske produktion?

- Der er stadig uopdyrkede arealer.
- Alene overførsel af eksisterende teknologi til f.eks. Afrika og Asien ville medføre enorme produktionsstigninger.
- Den generelle teknologiske udvikling, herunder bioteknologi, må antages at fortsætte.
- Omvendt går udviklingen i f.eks. Afrika langsomt, de globale handelsforhandlinger går ikke godt på landbrugsområdet. Klimaændringerne er en ukendt faktor m.m.
- Det helt store problem er fordeling. Alt for mange har ikke adgang til mad. Hvorfor skulle dette blive bedre i fremtiden?

Grøn omstilling kræver omtanke

- Grøn omstilling eller grøn vækst er ikke noget enestående dansk. Denne dagsorden diskuteres livligt på den europæiske og internationale politiske scene.
- Grundtesen er, at status quo er uholdbar. Der er et stigende pres på jordens knappe naturressourcer, mens stigende befolkning og klimaforandringer forværrer situationen.
- Grøn omstilling betyder ikke enten/eller men både/og. Det handler om at balancere mellem at sikre erhvervet og industrien mulighederne for nu og fremover at levere produktion, beskæftigelse og eksport, samtidig med at natur, miljø og klima sikres for de efterfølgende generationer.

Fokus på produktivitet, innovation og velfærd

OECD har forsøgt sig med en dagsorden for grøn vækst inden for landbrug og fødevarer, der blev offentliggjort sidste år. De foreslår tre strategiske indsatsområder:

- Fokus på bæredygtig produktivitet, hvor ressourcerne udnyttes bedre gennem hele udbudskæden skabt gennem øget **forskning, innovation og uddannelse**.
- Sikre velfungerende markeder, der leverer de rigtige prissignaler, der tager højde for **samfundets betalingsvillighed** for offentlige goder og positive og negative eksterne effekter.
- sikre og håndhæve ejendomsretten, der er en nødvendig og kompliceret forudsætning for **markedsøkonomiens funktionalitet**.

Den danske fødevareklynge (I)

- Den danske fødevareklynge er meget kompleks med mange aktører og med mange sammenhænge.
- Klyngen er dynamisk og tilpasset i takt med den generelle teknologiske, økonomiske og politiske udvikling.
- Af drivkræfter kan nævnes globalisering, ændrede forbrugerpræferencer og politiske strømninger mod sundhed og velfærd for dyr og mennesker samt miljø, naturpleje og klima.
- Klyngens historiske succes er et produkt af innovativt samarbejde mellem en lang række forskellige offentlige institutioner og private brancher og virksomheder, der har udnyttet og udbygget de kompetencer og udfordringer, der har været til stede på et givet tidspunkt.
- Dette har over tid givet mange spin outs inden for f.eks. bioteknologi og farmakologi

Den danske fødevareklynge (II)

- En af grundstenene har altid været den stærke vertikale integration, gennem f.eks. andelsorganiseringen og det stærke samarbejde med forskningen.
- Den danske fødevareklynge har en stærk erhvervsplacering både i forhold til andre erhvervs-klynger i Danmark og Europa.
- Danmarks fødevareklynge ligger helt i top på parametre som f.eks. beskæftigelse, størrelse, eksport og innovation.
- Især på eksport og innovation går det godt. Her er klyngen den tredjestørste fødevareklynge i Europa og målt på beskæftigelsesvirkningen blandt de ti største fødevareklynger i den vestlige verden og den næststørste i Europa.

Landbrugets vækstmuligheder (I)

Med udgangspunkt i erhvervets og klyngens kompetencer, samfundets behov for en bæredygtig økonomisk vækst og udvikling og de store globale udfordringer på landbrugs- og fødevarøkonomisk område ser vi flere vækstmuligheder:

- Et eksportorienteret erhverv som det danske skal naturligvis kunne lukrere på et voksende globalt landbrugs- og fødevarøkonomisk marked.
- Dansk landbrug og landbrugsindustrien bør kunne bidrage til at øge landbrugsproduktionen og forarbejdningen og forædlingen af denne uden for Danmarks grænser gennem investeringer, opkøb og eksport af landbrugssystemer og -koncepter.
- Mere fokus på det danske højværdimarked for fødevarer. Udnyttelsen af dette kan være med til at understøtte den langsigtede konkurrence på eksportmarkedet.

Landbrugets vækstmuligheder (II)

- Teknologi- og systemeksport skabt på baggrund af den stigende danske regulering inden for miljø, natur- og klimabelastning samt bioenergi. Reguleringen kan af landbruget mødes med innovation og implementering, der skal udvikles gennem samarbejde med industri og offentlige myndigheder.
- Energi, sundhed og medicin er alle områder, der er i vækst, og hvor landbruget og øvrige industrier i fødevareklyngen er helt centralt placeret.
- Forskning, udvikling og innovation spiller en hovedrolle. Danmark er et af de lande i OECD, der bruger flest penge på den brede fødevareforskning, og det skal vi blive ved med. Også den private forskning er vigtig, idet forskning på området viser, at offentlig forskning avler privat forskning, som så igen har en positiv indvirkning på konkurrenceevnen.

Opsummering

Det afgørende for erhvervet er kort og godt at bygge på:

- 1) at udvide den traditionelle værdikæde mod nye danske og globale industrier
- 2) at skabe merværdi i alle dele af kæden både de traditionelle og nye led *og*
- 3) at føre så meget af denne værdi som muligt tilbage til de danske virksomheder og dermed til samfundet gennem vertikal integration.

Erhvervets tradition for samspil på tværs af brancher vil spille en helt afgørende rolle i fremtidens forretningsmodeller samt erhvervets evne til gennem forskning og forskningssamarbejde at udvikle innovative processer og produkter over hele kæden fra jord-til-bord eller måske mere præcist fra jord-til-jord.

Fødevareøkonomisk Institut

Læs mere på www.foi.dk